

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVO - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
USTAVNI SUD
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, dana 23. marta 2023. godine
Br. ref.:AGJ 2140/23

PRESUDA

u

slučaju br. KI108/22

Podnosilac

“Metalinvest D. D.”

Ocena ustavnosti presude [AC-I-19-0213]

**Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose
na Kosovsku agenciju za privatizaciju, od 16. marta 2022. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija
Nexhmi Rexhepi, sudija, i
Enver Peci, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnela kompanija „Metalinvest D. D.“ iz Smedereva, Republika Srbija (u daljem tekstu: podnosilac zahteva). Podnosioca zahteva zastupa, Visar Ostrozubi, advokat iz Prizrena.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu [AC-I-19-0213] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Žalbeno veće PKVS), od 16.marta 2022. godine, u vezi sa presudom [C – IV – 14 – 5731] Specijalnog veća posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Specijalno veće PKVS), od 21.novembra 2019. godine.
3. Osporena presuda [AC-I-19-0213] Žalbenog veća PKVS, uručena je zastupniku podnosioca zahteva 25. marta 2022. godine.

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar ovog zahteva je ocena ustavnosti osporenih presuda, kojima se navodno, podnosiocu zahteva povređuju prava i osnovne slobode koje su zagarantovane članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično suđenje] stav 1 i 2, članom 54 [Sudska zaštita prava], i članom 102. [Opšta načela sudskog sistema], Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), kao i član 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21. [Opšta načela], stavovima 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 22. [Procesuiranje podnesaka], i 47. [Individualni zahtevi] Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 22. jula 2022. godine, zastupnik podnosioca zahteva je putem pošte, podneo zahtev Ustavnom Sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud). Sud je podneti zahtev primio i registrovao 26. jula 2022. godine.
7. Dana 29. jula 2022. godine, Sud je obavestio zastupnika podnosioca o registraciji zahteva i tražio od njega da Sudu dostavi ovlašćenje o zastupanju. Istog dana, jedna kopija zahteva je poslata i Žalbenom veću PKVS.
8. Dana 2. avgusta 2022. godine, predsednica Suda, je Odlukom [GJR.KI108/22] imenovala sudiju Remzije Istrefi-Peci za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (predsedavajuća), Safet Hoxha i Radomir Laban (članovi).
9. Dana 15.avgusta 2022. godine, zastupnik podnosioca zahteva je sudu poslao ovlašćenje o zastupanju.
10. Dana 12.oktobra 2022.godine, Sud je poslao pismo Posebnoj komori Vrhovnog suda u kome je tražio, da sudu pošalje dokaz kada je osporena presuda uručena zastupniku podnosioca ili podnosiocu zahteva.

11. Istog dana Posebna komora Vrhovnog suda je poslala elektronskim putem povratnicu na osnovu koje se može zaključiti, da je osporena presuda Žalbenog veća PKVS, uručena zastupniku podnosioca zahteva 25.marat 2022.godine.
12. Tokom analize zahteva, Sud je primetio da zastupnik podnosilac zahteva nije sudu dostavio sve strane osporene presude, te je shodno tome 19.oktobra 2022.godine, poslao dopis zastupniku podnosioca zahteva u kome je tražio da mu se dostavi osporena presuda u celini.
13. Dana 31.oktobra 2022.godine, zastupnik podnosioca zahteva je poslao Sud tražene stranice osporene presude.
14. Dana 16. decembra 2022. godine, sudija Enver Peci je položio zakletvu pred predsednicom Republike Kosovo kada je i počeo njegov mandat u Sudu.
15. Dana 25.januara 2023. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i većinom iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.
16. U skladu sa pravilom 62 (Podudarno mišljenje) Poslovnika Suda, sudija Radomir Laban je pripremio podudarno mišljenje, koje će biti objavljeno uz ovu presudu.

Pregled činjenica

17. Iz spisa predmeta proizilazi, da je podnosilac zahteva kompanija koja je od 1997.godine imala poslovnu saradnju sa kompanijom „Feronikal“. Ta poslovna saradnja je podrazumevala, da podnosilac zahteva isporučivanje svoje proizvode koji su bili neophodni za poslovanje kompanije „Feronikal“. Tokom perioda poslovne saradnje, podnosilac zahteva je isporučio kompaniji „Feronikal“ proizvode u vrednosti od 1.506.463,00 tadašnjih Jugoslovenskih dinara.
18. Dana 16.decembra 1997. godine, podnosilac zahteva i kompanije „Feronikal“, su potpisali zapisnik, kojim kompanija „Feronikal“ preuzima novčanu obavezu koju ima prema podnosiocu na ime duga.
19. Prema podnosiocu zahteva, on je 26. novembra 1998. godine, u svojstvu tužioca putem pošte, podneo tužbu pri Okružnom privrednom sudu u Prištini, protiv tuženog kompanije „Feronikala“ za izmirenje duga.
20. Sud u spisima predmeta podnetih u zahtevu nije našao odluku Okružnog privrednog suda u vezi sa navodnim tužbenim zahtevom podnosioca zahteva od 26. novembra 1998.godine. Jedino što je Sud u vezi tog tužbenog zahteva našao, jeste Poštansku potvrdu sa datumom 26. novembar 1998. godine,na kojoj stoji „primalac Okružni privredni sud u Prištini“, kojom se potvrđuje, da je podnosilac zahteva putem pošte poslao tužbeni zahteva Okružnom privrednom sudu u Prištini.
21. Dana 12.maja 2006.godine, podnosilac zahteva je na osnovu verodostojne isprave o priznaje duga koji je potpisao 16. decembra 1997. godine sa kompanijom „Feronikal“, podneo Okružnom sudu u Prištini, predlog za izvršenje protiv kompanije „Fronikal“ na ime naplate duga u iznosu od 1.506.463,00. Jugoslovenskih dinara, odnosno shodno proceni finansijskog veštaka iz 2006 godine, u iznosu od 271,456 evra.

22. Dana 16.juna 2006. godine, Kosovska Agencija poverenja (u daljem tekstu:KAP), objavila je Obaveštenje o likvidaciji kompanije „Feronikal“ navodeći, *“da sve zainteresovane stranke imaju rok do 26.septembra 2006.godine, da podnesu svoja potraživanja likvidacionom organu“*.
23. Dana 11.avgusta 2006. godine, podnosilac zahteva podneo je svoje potraživanje Organa za likvidacije KAP, protiv kompanije „Feronikal“ .
24. Dana 14.novembra 2006. godine, Okružni sud u Prištini doneo je rešenje [I.br.209/2006], kojim prekida postupka u pravnoj stvari podnosioca zahteva, uz obrazloženje;

„Kosovska Agencija poverenja, dopisom je izvestila sud u smislu člana 39.6 Pravilnika Unmik-a o Trgovačkim društvima br.2001/6, da je prema dužniku D.D. Feronikal, iz Glogovca, od strane Kosovske Agencije Poverenja, otvoren stečajni postupak dana 4.jula 2006 godine, predložio je sudu da u smislu člana 9.3 Pravilnika Kosovske Agencije Poverenja, prekine postupak u ovoj pravnoj stvari.

Sud je na osnovu odluke Kosovske Agencije Poverenja, kojim je otvoren stečajni postupak prema DD Feronikal, iz Glogovca, kao i na osnovu zahteva za prekid postupka , shodno članu 212 st.1 tac.4 i 6 ZPP, a u vezi člana 14 ZIP, postupak izvršenja u ovoj pravnoj stvari prekinuo“.

25. Dana 3. jula 2014.godine, Organ za likvidaciju KAP, doneo je odluku [PRNO52-002], kojom je zahtev za potraživanje podnosioca zahteva podnetog u ime naplate duga od kompanije „Feronikal“, odbio kao NEVAŽEĆI, uz obrazloženje kao što sledi:

„Na osnovu dokumentacije koja je priložena zahtevu, odnosno računa, svi od 1997. godine, organ za likvidaciju nije snabdeven detaljnom izjavom duga ili nekim drugim dokazima izvršenih isplata od DP-a u vezi sa gore navedenim dokumentima.

Međutim, na osnovu člana 6., stav 2., pod – stav 1. Aneksa Zakon br. 04/L – 034 o Kosovskoj agenciji za privatizaciju, organ za likvidaciju je našao da je ova predstavka nevažeća.

Član 36. 2. aneksa Zakona br. 04/L – 034 o Kosovskoj agenciji za privatizaciju propisuje: „... sledeće predstavlja dobar i dovoljan pravni osnov prema sadašnjem zakonu za odbijanje potraživanja ili navodnog udela ili vlasničkog interesa ... potraživanje ili navodi zastarevanje prema važećim vremenskim ograničenjima“.

Član 374. Zakona o obligacionim odnosima, objavljen u Službenom listu SFRJ, sa pozivom na br. 29/1978, važeći za Sekciju 1. Uredbe UNMIK-a br. 1999/24, propisuje da: „Međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarevaju za tri godine“.

Na osnovu gore navedenih odredbi, zahtev treba da se podnese sudu ili nekom nadležnom organu u roku od tri godine od trenutka kada se navodi da DP nije ispunilo svoje obaveze prema podnosiocu zahteva koje proističu iz ugovora za usluge, a koji je rok od tri godine od januara 2007. godine, kada se navodi da podnosilac zahteva nije uspeo da dobije neku nadoknadu za svoje usluge koje su pružene DP-u.

Nema dokaza pri organu za likvidaciju da je podnosilac zahteva podneo zahtev nekom sudu ili nekom drugom nadležnom organu kako bi prekinuo period zastarevanja. Prema tome, ovaj organ za likvidaciju zaključuje da je zahtev zastareo i da je kao takav nevažeći“.

26. Dana 4. jula 2014. godine, zastupnik podnosioca zahteva podneo je žalbu Specijalnom veću PKVS protiv odluke [PRNO52 – 0022] Organa za likvidaciju KAP.
27. Dana 21. novembra 2019. godine, Specijalno veće PKVS je donelo presudu [C–IV– 14–5731], kojom je tužbu zastupnika podnosioca zahteva odbilo kao neosnovanu.
28. U obrazloženju presude [C–IV– 14–5731] Specijalno veće PKVS, je *inter alia* navelo:

“Odluka se izdaje bez održavanja sudskog ročišta jer su činjenice i dokazi koji se nalaze u predmetu dovoljno jasni, s toga sudija pojedina ne očekuje da se ročište doneti više informacija i argumenata u smislu člana 72, stava 11 Zakona o PKVSK-a (br. 06 L-086).

Vremenski rok za koji je tužilac potraživao dug, istekao je dana 31. decembra 2000. godine. Zahtev je podnet dana 21. oktobra 2006. godine pri Organu za likvidaciju KAP-a.

Tužilac taj dug nije nikada ranije potraživao od tuženog sudskom tužbom podnete pri nekog suda ili nekom drugom nadležnom organu.

Rok za predaju tužbenog zahteva u vezi sa naknadom duga počeo je da teče dana 31. decembra 1997. godine.

Po članu 374. Zakona o obligacionim odnosima br. 29/1978 koji je bio u primeni u to vreme, propisuje se da: „Međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarevaju za tri godine“.

Na osnovu dokaza koje je podneo tužilac, sud je ocenio da nije pokretnut nikakav postupak pri nekom sudu ili nekom drugom nadležnom organu kako bi potraživao navedeni dug.

Prema tome, Sud je došao do zaključka da se navedena tužba u potpunosti odbije kao neosnovan pošto je on zastareo. Rok zastarelosti nije prekinut i za to tužilac nije podneo nikakav dokaz.“

Uzimajući u obzir rok zastarelosti, Sud je bio obavezan da u celosti odbije tužbu onako kao što je rečeno u izreci.“

29. Zastupnik podnosioca zahteva, podneo je žalbu Žalbenom veću PKVS na presudu [C–IV–14–5731] Specijalnog veća PKVS, navodeći:

„Odlučujući činjenicu koju je sud bio obavezan da obrazloži je činjenica da je tužilac preduzeo neku pravnu radnju kako bi potraživao obavezu a koja bi bila činjenica za prekid zastarelosti zahteva. Sud nije obrazložio činjenicu da je u vremenu poslovnog odnosa među parničarima bilo vreme rata na Kosovu, notorna činjenica koja treba

da se dokaže odgovarajućim dokazima a koja je okolnost zastoj roka zastarelosti. Sud nije obrazložio činjenicu podnošenja tužbe pri Okružnom privrednom sudu u Prištini od strane tužioca dana 26.11.1998. god., koji je dostavljen tom sudu preporučenom poštom dana 26.11.1998. god., a koja je činjenica za prekid roka zastarelosti.“

„Sud povodom odbijanja tužbenog zahteva nije održao sudsku sednicu za saslušanje navoda stranaka ili i pružanja dokaza koji bi uticali na pravično odlučivanje u vezi sa tužbenim zahtevom tužioca. Sud je sa ne sazivanjem sudske rasprave, povredio osnovno načelo stranke da bi se izjasnio u sudskom postupku u vezi sa njegovim navodima (član 5. ZPP), a osporavanjem tog prava, povredio je i ljudska prava u vezi sa pravom da se njegova stvar pravično, javno i u razumnom vremenskom roku sasluša (član 6. Evropske konvencije za ljudska prava)“.

„Sud je na pogrešan način primenio materijalni zakon, odnosno član 388. koji predviđa da zastarevanje se prekida podizanjem tužbe i svakom drugom poveriočevom radnjom preduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim organom, u cilju utvrđivanja, obezbeđenja ili ostvarenja potraživanja. U konkretnom slučaju, tužilac je dana 26.11.1998. god. dostavio tužbu pri Okružnom privrednom sudu u Prištini, koja činjenica nije ocenjena od strane suda povodom donošenja ove presude. Na osnovu gore navedenog, sud je povredom osnovnih proceduralnih odredbi, pogrešnim i nepotpunim utvrđivanjem činjeničnog stanja i pogrešnom primenom materijalnog prava, onemogućio stranki ostvarenje svojih zakonskih prava“.

„Ovlašćeni tužioca predlaže Žalbenom veću Specijalne komore Vrhovnog suda u Prištini da povodom razmatranja žalbe u smislu člana 190., stav 4. ZPP, da održi sudsku sednicu zbog pravičnog utvrđivanja činjeničnog stanja“.

30. Dana 16. marta 2022. godine, Žalbeno veće PKVS je donelo presudu [AC-I-19-0213], kojom je žalbu zastupnika podnosioca zahteva odbilo kao neosnovanu, pri tome potvrđujući presudu [C-IV-14-5731] Specijalnog veća PKVS, u celosti.
31. Žalbeno veće PKVS je u svojoj presudi [AC-I-19-0213] obrazložio kao što sledi:

„Na osnovu člana 374. Zakona o obligacionim odnosima koji je bio na snazi u vremenu stvaranja odnosa, međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarevaju za tri godine.

Na osnovu člana 387. Zakona o obligacionim odnosima, zastarevanje se prekida kada dužnik prizna dug.

U ovom predmetu dug koji je naveden od žaliooca zasniva se na nekoliko računa izdatih od 01. januara 1997. godine do 31. decembra 1997. godine, koji postoje u dosijeu predmet Zastarelost obaveza tuženog DP-a da bi platio dug na osnovu izdatih računa, dostigao je dana 01. januara 2001. godine.

Žalilac navodi da je priznavanje duga od 2006. godine za isplatu izdatih računa za navedeni period kao i tužba koja je podneta pri SKVS 2006. godine ili pri OL, prekinula zastarelost. Međutim ponovo nije postigao da prekine zastarelost jer isti

navodi da je tu tužbu podneo 2006. godine, što je ponovo više od tri godine, koliko se zakonom zahteva za zastarevanje potraživanja.

Žalilac se obratio Organu za likvidaciju i kasnije, odnosno dana 21. oktobra 2006. godine kada je zatarelost potraživanja bilo neosporna.

Sledstveno tome može se zaključiti da je zahtev žalioca podnet nakon zakonskog roka, stoga je zastareo u smislu člana 374. Zakona o obligacionim odnosima.

Na osnovu člana 387. Zakona o obligacionim odnosima, jasno je da tuženi nije dao neku pismenu izjavu za priznanje duga, ili isti nije preduzeo neku drugu posrednu radnju za priznavanje duga, određeno po navedenom zakonskom odredbom, stoga u slučaju ovog žalioca nema prekida zastarevanja.

Na osnovu člana 374. ZOO, žalilac je imao na raspolaganu tri godine da bi potražio dug protiv DP-a pri SKVS, međutim on nije uspeo da podnosi blagovremenu tužbu pri SKVS.

Iz tih razloga Žalbeno veće ocenjuje kao tačnu presudu prvog stepena SKVS kada je apelovanom presudom odbio kao neosnovanu žalbu koja je podneta protiv odluke Organa za likvidaciju.

Iz tih razloga i Žalbeno veće smatra da žalba žaliloca treba da se odbije kao neosnovana a da apelovana presuda treba da se potvrdi kao pravična i zasnovana na zakon.“

Navodi podnosioca

32. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da su mu povređena prava zagarantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično suđenje] stav 1 i 2, članom 54 [Sudska zaštita prava], i članom 102. [Opšta načela sudskog sistema], Ustava, kao i član 6 (Pravo na pravično suđenje) EKLJP.
33. U prilog tim navodima podnosilac zahteva dodaje:

„Specijalna komora Vrhovnog suda Republike Kosovo je svojom odlukom C – IV 14 – 5731 od 21.11.2019. god., kojom je odbio tužbeni zahtev ovde podnosioca žalbe, subjekta „Metalinvest“ D. D. sa obrazloženjem da je potraživanje zastarelo kao i odluka Apelaconog veća Specijalne komore Vrhovnog suda, AC – I – 19 – 0213 od 16.04.2022. god., osim zakonskih povreda ZOO-a kao gore opisanih, predstavlja i povredu načela Ustava Republike Kosovo, odnosno člana 24., člana 31., stavovi 1. i 2., člana 54., kao i člana 102. Ustava Republike Kosovo.

Taj navod zasnivamo na činjenicu da Specijalna komora Vrhovnog suda, ne ocenjujući na pravičan i potpun način činjenice stvari, stranke u sudskom postupku tretira na nepravičan i diskriminatorski način“.

34. Podnosilac zahteva dalje tvrdi da je „U suprotnosti sa članom 31., stavovi 1. i 2. Ustava Republike Kosovo, Specijalna komora Vrhovnog suda je svojom odlukom C – IV – 14 – 5731 od 21.11.2019. god., kao i odluka Apelaconog veća Specijalne komore Vrhovnog suda, AC – I – 19 – 0213 od 16.04.2022. god., strankama u postupku nisu omogućili pravosuđe

kojim bi se postupkom štitila prava stranaka, uopšte ne sazivajući sudske sednice i odlučujući na osnovu procene dokaza van sudske sednice. Oспорavanje izjavljivanja stranaka u sudskom postupku je povreda ljudskih prava na pravičan postupak onemogućujući strankama izjavljivanje ili dopunu svakog dokaza sa kojim bi se argumentovalo navedeno pravo. Taj način odlučivanja je u suprotnosti i sa članom 6. Evropske konvencije za ljudska prava a koji navodi su podneti i u žalbi, a Žalbeno veće Specijalne komore Vrhovnog suda nije ocenio i nije obrazložio te navode stranaka u postupku. Specijalna komora Vrhovnog suda je osporila strankama izjavljivanje u sudskom postupku ne održavajući sudsku sednicu za izjavljivanje u vezi sa dokazima i navodima stranaka u postupku.

Pravne radnje Specijalne komore Vrhovnog suda Republike Kosovo u takvom sudskom postupku dolaze do sukoba i sa članom 102. Ustava Republike Kosovo onemogućujući jednak pristup stranaka u nepristrasnom, nezavisnom, pravičnom i zakonitom sudskom postupku“.

35. Podnosilac zahteva se sudu obraća sa sledećim zahtevom, „da se poništi presuda Specijalne komore Vrhovnog suda Kosova, [C – IV – 14 – 5731] od 06.12.2019. god. i presuda Žalbenog veća Specijalne komore Vrhovnog suda Kosova, [AC – I – 19 – 0213] od 16.03.2022. god. kao nezakonite odluke i da se predmet vrati na ponovno suđenje Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova“.

Relevantne ustavne i zakonske odredbe

Ustav Republike Kosovo

Član 24 [Jednakost Pred Zakonom]

1. *Pred zakonom su svi jednaki. Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.*
2. *Niko se ne smije diskriminisati na osnovu rase, boje, pola, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili nekog drugog uvjerenja, nacionalnog ili društvenog porijekla, veze sa nekom zajednicom, imovine, ekonomskog ili socijalnog stanja, seksualnog opredjeljenja, rođenja, ograničene sposobnosti ili nekog drugog ličnog statusa.*
3. *Načelo jednakosti pred zakonom ne spriječava sprovođenje i usvajanje privremenih mjera, neophodnih za zaštitu i napredak prava pojedinaca i grupa koje nijesu jednake. Takve mjere se mogu sprovesti samo do ostvarenja cilja radi kojeg su uspostavljene.*

Član 31.

[Pravo na pravično i nepristrasno suđenje]

1. *Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.*
2. *Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.*

[...]

Član 54 **[Sudska Zaštita Prava]**

“Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno”.

Član 102 **[Opšta Načela Sudskog Sistema]**

- “1. Sudsku vlast u Republici Kosovo sprovode sudovi.*
- 2. Sudska vlast je jedinstvena, nezavisna, pravična, apolitična i nepristrasna, i obezbeđuje jednak pristup sudovima.*
- 3. Sudovi sude na osnovu Ustava i zakona.*
- 4. Sudije trebaju biti nezavisne i nepristrasne pri obavljanju svojih dužnosti.*
- 5. Garantuje se pravo na sudsku odluku, osim ako je zakonom drugačije određeno. Pravo korišćenja vanrednih mera, je regulisano zakonom. Zakonom se može odobriti pravo na neposredno podnošenje predmeta Vrhovnom sudu, i u takvim slučajevima nema prava na žalbu.”*

Evropska konvencija o ljudskim pravima

Član 6. **(Pravo na pravično suđenje)**

- 1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde. [...]*

ZAKON br. 04/L-033 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Član 10. **Presude, odluke i žalbe**

[...]

- 11. Kada žalbeno veće prihvati i odlučuje o žalbi striktno se primenjuju sledeći propisi:*
 - 11.1. žalbeno veće ne menja, poništava, ukida ili na drugi način menja bilo koje nalaze o činjenica suda, specijalnog veća, podveća ili sudije pojedinca, osim ako žalbeno veće utvrdi da su takve činjenice očigledno pogrešne. Nalaz o činjenicama ne smatra se pogrešnim ako je takva činjenica podržana razumnim tumačenjem zapisnika sa suđenja i dokaza podnesenih tokom postupka, i*
 - 11.2. žalbeno veće sprovodi de novo preispitivanje svakog zakonskog pitanja koje postavi tužilac ili tužena strana u svojim pisanim podnescima.*

[...]

Aneks o Zakonu br. 04/L-033 o Posebnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Poslovnik o radu Specijalne komore Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Član 36.
Opšta pravila izvođenja dokaza

[...]

3. Stranka koja tvrdi o postojanju određene činjenice ili dokaza dobija opravdanu priliku da podnese ili da na uvid materijalne dokaze koji potkrepljuju date tvrdnje. Ukoliko data stranka ne podnese ili ne da na uvid date dokaze, smatra se da stranka nije ispunila svoju obavezu ispunjavanja tereta dokaza kada govorimo o tim tvrdnjama.

Član 64.
Usmeni žalbeni postupak

1. Žalbeno veće, na svoju inicijativu ili po dobijanju pismenog zahteva stranke, odlučuje o tome da li da održi jedno ili više usmenih rasprava povodom odnosne žalbe. Žalbeno veće uzima u obzir bilo koji zahtev za održavanje usmenog postupka koji je podnet od strane jedne od stranaka i koji predočava razloge za zahtevanje usmenih postupaka. Dati zahtev mora se podneti pre zaključivanja pismenih žalbenih postupaka.

[...]

Član 65.
Podnošenje novih dokaza

U izuzetnim okolnostima i nakon ukazivanja na dobru nameru, Žalbeno veće može dozvoliti stranki da predочи Žalbenom veću nove dokaze koji nisu bili na raspolaganju stranki tokom dokaznog dela prvostepenog postupka. Pismeni zahtev za dobijanje date dozvole podnosi se prvo Žalbenom odboru i uručuje se drugim strankama najmanje petnaest (15) dana pre dana održavanja rasprave, u slučajevima u kojima se predlaže izvođenje datih dokaza. Žalbeno veće može ovlastiti izvođenje novih dokaza ukoliko smatra da je isto u interesu pravde.

Zakon br. 06/L-086 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju

Član 69.
Usmeni žalbeni postupak

1. „Njegovom inicijativom ili na osnovu pismenog zahteva jedne strane, Žalbeno veće odlučuje ukoliko će održati jednu ili više sednice saslušanja u vezi sa odgovarajućom žalbom. Apelacioni koledž uzima u obzir bilo koji zahtev za usmenu proceduru koja se podnosi od bilo koje stranke, koja podnosi njene razloge za

*podnošenje zahteva za usmenu proceduru. Takav zahtev podnosi se pre završetka procedure pismene žalbe.
[...]*

Zakon o Parničnom postupku br. 03/L-006

„[...]

190.4 Drugostepeni sud može da zakaže razmatranje stvari i kada oceni da u cilju pravednog konstatovanja faktičkog stanja trebaju se ponovo uzeti svi ili neki od dokaza izvođenih na prvostepenom sudu”

Ocena prihvatljivosti zahteva

36. Sud prvo razmatra da li su ispunjeni uslovi prihvatljivosti, koji su utvrđeni Ustavom, propisani Zakonom i dalje predviđeni Poslovníkom.
37. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1. i 7. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:
- “1. . Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.
[...]
7. Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom”.*
38. Sud se takođe poziva i na stav 4 člana 21 [Opšta načela] Ustava, koji propisuje: *“Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva”.*
39. U tom smislu, Sud primećuje da podnosilac zahteva ima pravo da podnese ustavnu žalbu pozivajući se na navodne povrede njegovih osnovnih prava i sloboda, koja važe i za pojedince i za pravna lica (vidi slučaj Ustavnog suda br. KI41/09, podnosilac zahteva: *Univerzitet AAB-RIINVEST L.L.C.*, rešenje o neprihvatljivosti od 3. februara 2010. godine, stav 14).
40. Sud se takođe poziva na uslove prihvatljivosti, kao što su propisani u Zakonu. U tom smislu, Sud se prvo poziva na članove 47. (Individualni zahtevi), 48. (Tačnost podneska) i 49. (Rokovi) Zakona, koji propisuju:

Član 47 (Individualni zahtevi)

“1. Svaka osoba ima pravo da od Ustavnog suda zatraži pravnu zaštitu ukoliko smatra da njena Ustavom zagarantovana prava i slobode krši neki javni organ.

2. Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva”.

Član 48 (Tačnost podneska)

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode sumu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori”.

Član 49
(Rokovi)

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku [...]”.

41. Što se tiče ispunjenja ovih uslova, Sud prvo ističe da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, koja osporava akt javnog organa, odnosno presudu [AC-I-19-0213] Žalbenog veća PKVS od 16.marta 2022.godine, nakon što je iscrpeo sva pravna sredstva propisana zakonom. Podnosilac zahteva je takođe naglasio osnovna prava i slobode za koje navode da su mu povređena, u skladu sa članom 48. Zakona i podneli su zahtev u skladu sa rokovima propisanim u članu 49. Zakona i pravilu 39 (1) (c) Poslovnika.
42. Sud takođe utvrđuje da zahtev podnosioca zahteva ispunjava uslove prihvatljivosti koji su propisani stavom (1) pravila 39. (Kriterijum o prihvatljivosti) Poslovnika. Isti se ne može proglasiti neprihvatljivim po osnovu uslova propisanih stavom (3) pravila 39. Poslovnika. Pored toga, Sud ocenjuje da ovaj zahtev nije očigledno neosnovan kao što propisano stavom (2) pravila 39. Poslovnika i samim tim se isti mora proglasiti prihvatljivim i razmotriti njegov meritum.

Meritum zahteva

43. Sud podseća da je podnosilac zahteva kompanija koja je tokom 1997 godine imala poslovnu saradnju sa kompanijom “Feronikal”. Ta Poslovna saradnja je uključivala obavezu podnosioca zahteva da kompaniji “Feronikal” isporučuje svoje proizvode, koji su joj bili neophodni kako bi nesmetano obavljala svoju privrednu delatnost. Upravo, tokom 1997 godine, kompanija “Feronikal” je shodno dokumentima u spisima predmeta, poručila od podnosioca zahteva određenu količinu njihovih proizvoda, koje je te iste godine podnosilac zahteva i isporučio, a što se može videti i na osnovu otpremnice koja se nalazi u spisima predmeta. Pomenutom otpremnicom se potvrđuje, da je podnosilac zahteva kompaniji “Feronikal” isporučio ugovorenu količinu svojih proizvoda za ukupan novčani iznos od 1.506.463,00 tadašnjih Jugoslovenskih dinara, a što, shodno finansijskom veštačenju koji je urađeno na zahtev podnosioca zahteva predstavlja iznos od 271.456,00 evra. Međutim, kako stoji u navodima podnosioca zahteva, kompanija “Feronikal” nije u roku izvršila isplatu novčanih sredstava za isporučene proizvode.
44. Budući da kompanija “Feronikal” nije izvršila svoje obaveze prema podnosiocu zahteva je dovelo do situacije da podnosilac zahteva kompenzaciju svojih prava potraži u sudskom postupku koji je inicirao podnošenjem tužbenog zahteva Okružnom privrednom sudu u Prištini. Tužbeni zahtev, kako se može zaključiti na osnovu spisa predmeta, podnosilac zahteva je inicirao 26. novembra 1998. godine koristeći pravo slanja pismena sudu putem poštanskog servisa. Međutim, za Sud je ostala nepoznanica da li je Okružni privredni sud u Prištini, preduzeo procesne radnje u cilju procesuiranja i odlučivanja po tužbenom zahtevu podnosioca zahteva iz 1998. godine, iz raloga što se nijedna institucija, a ni redovni sudovi u postupku koji je inicirao podnosilac zahteva, nisu bavili ovom pitanjem, te samim tim nisu ni pružili bilo kakvo obrazloženje povodom toga. Podnosilac zahteva je 12. maja 2006. godine, nastavio pravni postupak u cilju realizacije svojih potraživanja podnošenjem predloga za izvršenje Okružnom sudu u Prištini protiv kompanije “Feronikal”, koji je

Okružni sud rešenjem [I.br.209/2006], prekinuo po prigovoru KAP, zbog činjenice, što je kompanija "Feronikal" ušla u proces privatizacije. Imajući u vidu tu novonastalu okolnost, podnosilac zahteva je Organu za likvidaciju KAP, podneo zahteva u vezi sa svojim potraživanjem, koji je Organu za likvidaciju KAP odbio. Podnosilac zahteva je koristeći pravno sredstva podneo žalbu Specijalnom veću PKVS na odluku organa za likvidaciju KAP, koji je ono bez zakazivanja raspravne sednice odbilo, „*smatrajući da je potraživanje zastarelo*“. Podnosilac zahteva je podneo žalbu Žalbenom veću PKVS, u kojoj je kao osnov između ostalog naveo i sledeće činjenice „*da Specijalno veće PKVS, nije uzelo u razmatranje da je zastarelost prekinuto podnošenjem tužbenog zahteva 1998 godine*“, kao i da „*Specijalno veće PKVS nije održalo raspravni sednicu*“. Žalbeno veće PKVS je donelo rešenje odbijajući žalbu podnosioca zahteva.

45. Upravo sama činjenica da Specijalno veće PKVS i Žalbeno veće PKVS, nisu između ostalog saslušali parnične starnke, te da nisu obrazložile biten činjenice koje su po navodima podnosioca zahteva „*od velike važnosti za ishod parničnog postupka u vezi sa ishodom njegovog potraživanja*“, predstavljaju osnov kojim se njemu povređuju ustavna prava garantovana članom 24. [Jednakost pred zakonom], članom 31. [Pravo na pravično suđenje] stav 1 i 2, članom 54 [Sudska zaštita prava], i članom 102. [Opšta načela sudskog sistema], Ustava, kao i član 6 (Pravo na pravično suđenje) EKLJP.
46. Sud imajući u vidu suštinu iznetih navoda podnosioca zahteva navodi, da će njih razmotriti na osnovu sudske prakse ESLJP-a, u skladu sa kojom je, na osnovu člana 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava, dužan da tumači osnovna prava i slobode zagwarantovane Ustavom.
47. S tim u vezi, Sud će razmotriti navode podnosioca zahteva o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP zbog izostanka rasprave o bitnim navodima podnosioca zahteva, kako na nivou Specijalnog veća PKVS tako i Žalbenog veća PKVS, te shodno tome, Sud će u nastavku (i) izložiti opšta načela koja se odnose na pravo na raspravu koje je zagwarantovano gore navedenim članovima Ustava i EKLJP, i potom (ii) primeniti iste na okolnosti konkretnog slučaja.
 - (i) Opšta načela koja se odnose na pravo na raspravu
48. Sud pre svega naglašava da je sudska praksa ESLJP-a ustanovila osnovna načela u pogledu prava na raspravu. Na osnovu ove sudske prakse, Sud je takođe utvrdio relevantna načela i izuzetke, na osnovu kojih se ocenjuje nužnost održavanja rasprave u zavisnosti od okolnosti predmetnih slučajeva. Nedavno je Sud, nizom presuda, utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP zbog izostanka rasprave pred PKVS-om, odnosno i pred Specijalizovanim i pred Žalbenim većem PKVS, prilikom utvrđivanja prava zaposlenih bivšeg preduzeća „Agimi“ nakon njegove privatizacije, a Sud će se na njih u nastavku pozivati kao na slučajeve Suda koji se odnose na bivše preduzeće „Agimi“ (vidi pet (5) presude u slučajevima bivšeg preduzeća „Agimi“: KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, sa podnosiocem *Et-hem Bokshi i drugi*, ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-I-13-0181-A0008 od 29. avgusta 2019. godine, presuda od 10. decembra 2020. godine; KI160/19, KI161/19, KI162/19, KI164/19, KI165/19, KI166/19, KI167/19, KI168/19, KI169/19, KI170/19, KI171/19, KI172/19, KI173/19 i KI178/19, sa podnosiocem *Muhamet Këndusi i drugi*, ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-

I-13-0181-A0008 od 29. avgusta 2019. godine, presuda od 27. januara 2021. godine; KI181/19, KI182/19 i KI183/19, sa podnosiocem *Fllanza Naka, Fatmire Lima i Leman Masar Zhubi*, ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-I-13-0181-A0008 od 29. avgusta 2019. godine, presuda od 27. januara 2021. godine; i KI220/19, KI221/19, KI223/19 i KI234/19, sa podnosiocem *Sadete Koca Lila i drugi*, ocena ustavnosti presude Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju AC-I-13-0181-A0008 od 29. avgusta 2019. godine, presuda od 25. marta 2021. godine; i KI186/19, KI187/19, KI200/19 i KI208/19, sa podnosiocem *Belkize Vula Shala i drugi*; presuda of 28. aprila 2021. godine). Sud, tokom razmatranja razrađenih načela potvrđenih gore pomenutim presudama Suda i njihove primene na okolnosti ovog slučaja, pozvaće se na njegovu prvu presudu u vezi sa bivšim preduzećem „Agimi“, odnosno na slučajeve KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac *Et-hem Bokshi i drugi*.

49. Načela koja su razrađena u relevantnoj sudskoj praksi ESLJP-a, ali i u gore navedenim slučajevima, odnosno presudama Suda u slučajevima bivšeg preduzeća „Agimi“, navode da javna priroda postupaka pred sudskim organima navedenim u članu 31. Ustava u vezi sa stavom 1. člana 6. EKLJP, štiti parnične stranke od tajnog upravljanja pravdom, u odsustvu javne rasprave. Javnost sudskih postupaka je takođe jedan od mehanizama kojima se čuva poverenje u pravdu. Takvo načelo, štaviše, doprinosi postizanju ciljeva člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP, koji se tiču pravičnog suđenja, a čije garantovanje je jedno od osnovnih načela svakog demokratskog društva sadržanih u Ustavu i EKLJP (vidi gore navedene slučajeve Suda u bivšem preduzeću „Agimi“ (KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citirane u tekstu iznad, stav 47).
50. U principu, parnične stranke imaju pravo na javnu raspravu, ali takva obaveza nije apsolutna. U meri u kojoj je to relevantno za sadašnje okolnosti, sudska praksa Suda zasnovana na sudskoj praksi ESLJP-a je razvila glavna načela koja se odnose na (i) pravo na raspravu pred sudovima prvog stepena; (ii) pravo na raspravu pred sudovima drugog i trećeg stepena; (iii) načela na osnovu kojih treba utvrditi da li je rasprava nužna; i (iv) da li se to što ne postoji rasprava na prvom stepenu može ispraviti održavanjem rasprave na višem stepenu i relevantne kriterijume za sprovođenje te procene. Svakako, u svim okolnostima, nadležni sud mora da opravda izostanak rasprave (vidi slučajeve Suda koji se odnose na bivše preduzeće „Agimi“, KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citiran u tekstu iznad, stav 48).
51. Što se tiče prvog pitanja, odnosno obaveze da se održi rasprava pred sudovima prvog stepena, ESLJP je naglasio, da je u postupcima pred sudom prvog i jedinog stepena, pravo na raspravu zagantovano stavom 1. člana 6. EKLJP (vidi, između ostalog, predmete ESLJP-a *Fredin protiv Švedske* (br. 2), presuda od 23. februara 1994. godine, stavovi 21-22; *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2), presuda od 19. februara 1998. godine, stav 46; *Göç protiv Turske*, presuda od 11. jula 2002. godine, stav 47; i *Selmani i drugi protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, presuda od 9. februara 2017. godine, stavovi 37-39, vidi, takođe, slučajeve Suda KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citirane u tekstu iznad, stav 49).

52. Međutim, takođe prema sudskoj praksi ESLJP-a, postoje i izuzetci od ovog opšteg pravila, i to su slučajevi u kojima “*postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju to što se odustalo od rasprave*” u prvom i jedinom stepenu (vidi, u tom pogledu, predmete ESLJP-a *Hesse-Anger i Anger protiv Nemačke*, odluka od 17. maja 2001. godine; i *Mirovni Inštitut protiv Slovenije*, presuda od 13. marta 2018. godine, stav 36). Karakter takvih izuzetnih okolnosti proističe iz prirode problema koje sadrži određeni predmet, na primer, predmeti koji se odnose isključivo na pravna pitanja ili pitanja veoma tehničke prirode (vidi predmet ESLJP-a *Koottummel protiv Austrije*, presuda od 10. decembra 2009. godine, stavovi 19 i 20).
53. Što se tiče drugog pitanja, odnosno obaveze održavanja rasprave pred sudovima drugog i trećeg stepena, sudska praksa ESLJP-a naglašava da se izostanak rasprave može opravdati posebnim okolnostima postupka o kome je reč pod uslovom, da je rasprava održana u prvom stepenu (vidi, u ovom kontekstu, predmet ESLJP-a *Salomonsson protiv Švedske*, presuda od 12. novembra 2002. godine, stav 36). Na taj način se za postupke pred apelacionim sudovima, koji obuhvataju samo pravna, a ne i činjenična pitanja, može smatrati da su u skladu sa garancijama sadržanim u članu 6. EKLJP, čak i ako u drugom stepenu nije održana rasprava (vidi predmet ESLJP-a *Miller protiv Švedske*, presuda od 8. februara 2005. godine, stav 30; i vidi, takođe, slučajeve Suda KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citirane u tekstu iznad, stav 50). Shodno navedenom, i u principu, izostanak rasprave se može opravdati samo “*postojanjem izuzetnih okolnosti*”, koje su definisane sudskom praksom ESLJP-a, a u suprotnom ona je zagarantovana strankama na najmanje jednom nivou nadležnosti, na osnovu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
54. Što se tiče trećeg pitanja, odnosno načela na osnovu kojih treba utvrditi da li je rasprava nužna, Sud se poziva na presudu ESLJP-a od 6. novembra 2018. godine *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*, u kojoj je Veliko veće ESLJP-a ustanovilo načela na osnovu kojih treba oceniti nužnost rasprave. Prema ovoj presudi, rasprava nije nužna ako dati predmet (i) sadrži samo pravna pitanja koja su ograničena po svojoj prirodi (vidi predmete ESLJP-a *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2), citiran u tekstu iznad, stav 49; i *Valová, Slezák i Slezák protiv Slovačke*, presuda iz juna 2004. godine, stavovi 65-68) ili ako je to predmet koji nije naročito složen (vidi, predmet ESLJP-a *Varela Assalino protiv Portugalije*, odluka od 25. aprila 2002. godine); (ii) sadrži sporove koji su visokotehničke prirode koje je bolje rešavati u pismenoj formi nego usmenim argumentima na raspravi; i (iii) ne sadrži pitanja verodostojnosti stranaka ili sporne činjenice i sudovi mogu da donesu pravičnu i obrazloženu odluku na osnovu podnesaka stranaka i drugog materijala u pismenoj formi (vidi predmete ESLJP-a *Döry protiv Švedske*, presuda od 12. novembra 2002. godine, stav 37; i *Saccoccia protiv Austrije*, presuda od 18. decembra 2008. godine, stav 73, vidi, takođe, slučajeve Suda KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citiran u tekstu iznad, stav 51).
55. U suprotnom, na osnovu gore navedene presude, rasprava se smatra nužnom onda kada dati predmet (i) sadrži potrebu za ispitivanjem pravnih i činjeničnih pitanja, uključujući i predmete u kojima treba proceniti da li su niži organi vlasti pravilno utvrdili činjenice (vidi, između ostalog, predmete ESLJP-a *Malhous protiv Češke Republike*, presuda od 12. jula 2001. godine, stav 60; i *Fischer protiv Austrije*, presuda od 26. aprila 1995. godine, stav 44); i (ii) nalaže da nadležni sud stekne ličnu predstavu o dotičnim strankama i kada im

treba omogućiti da objasne lični položaj, tako što će to učiniti lično ili preko svog zastupnika. Primere ove situacije predstavljaju slučajevi kada sud treba da sasluša dokaze stranaka o ličnoj patnji kako bi mogao da utvrdi odgovarajući nivo naknade (vidi predmete ESLJP-a *Göç protiv Turske*, citiran u tekstu iznad, stav 51; i *Lorenzetti protiv Italije*, presuda od 10. aprila 2012. godine, stav 33) ili kada sud treba da pribavi informacije o karakteru stranke, njenom ponašanju i opasnosti koju ona predstavlja (vidi predmet ESLJP-a *De Tommaso protiv Italije*, presuda od 23. februara 2017. godine, stav 167).

56. Što se tiče četvrtog pitanja, odnosno mogućnosti da se u drugom stepenu ispravi to što ne postoji rasprava na prvom stepenu i relevantnih kriterijuma, ESLJP je svojom sudskom praksom utvrdio da, u principu, takva ispravka zavisi od nadležnosti višeg suda. Ako viši sud ima punu nadležnost da preispita meritum samog predmeta, što bi obuhvatilo i preispitivanje činjenica, tada se to što ne postoji rasprava na prvom stepenu, može ispraviti u drugom stepenu (vidi predmet ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugalije*, citiran u tekstu iznad, stav 192 i tu korišćene reference; i vidi, takođe, Vodič ESLJP-a od 31. decembra 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stav 401 i tu korišćene reference).
57. Shodo navedenom Sud, pozivajući se dosledno na sudsku praksu ESLJP-a, kao i Suda, naglašava da sama činjenica da stranke nisu zatražile da se održi rasprava, ne mora nužno značiti da su se iste odrekle prava na održavanje rasprave (vidi slučajeve Suda KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva *Et-hem Bokshi i drugi*, citiran u tekstu iznad, stav 54, za više detalja o odricanju od prava na raspravu, vidi Vodič ESLJP-a od 30. aprila 2020. godine za član 6. EKLJP, Pravo na pravično suđenje, građanskopravni aspekt, IV. Procesni zahtevi; B. Javni postupak, stavovi 420 i 421 i tu korišćene reference). Na osnovu sudske prakse ESLJP-a, takvo pitanje zavisi od karakteristika unutrašnjeg prava i okolnosti svakog slučaja pojedinačno (vidi predmet ESLJP-a *Göç protiv Turske*, citiran u tekstu iznad, stav 48).
58. Na kraju, Sud rezimira činjenične okolnosti slučaja bivšeg preduzeća „Agimi“ [presuda Suda od 10. decembra 2020. godine u slučajevima KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19], kao i svoje nalaze koji su doveli do utvrđivanja povrede prava na pravično i nepristrasno suđenje zagarantovanog članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat izostanka rasprave pred Žalbenim većem PKVS-a. Okolnosti ovog napred navedenog slučaja povezane su sa privatizacijom preduzeća DP „Agimi“ u Đakovici i odgovarajućim pravima zaposlenih da im se prizna status zaposlenih sa legitimnim pravima da ostvare jedan deo od prihoda od dvadeset posto (20%) od te privatizacije, kao što je utvrđeno u članu 68. (Prigovori u vezi sa spiskom zaposlenih koji polažu pravo na naknadu) Aneksa Zakona o Posebnoj komori Vrhovnog suda i stavu 4. člana 10. Uredbe br. 2003/13 izmenjene i dopunjene Uredbom br. 2004/45. Podnosioci zahteva nisu uvršteni na privremeni spisak zaposlenih za ostvarivanje jednog dela od prihoda od dvadeset posto (20%) od privatizacije DP „Agimi“. Kao rezultat odbijanja njihove žalbe od strane Kosovske agencije za privatizaciju, podnosioci zahteva su pokrenuli tužbu pred Specijalizovanim većem Posebne komore Vrhovnog suda, osporavajući odluku Kosovske agencije za privatizaciju. Svi podnosioci zahteva su tražili da se održi rasprava pred Specijalizovanim većem. Specijalizovano veće je odbilo zahtev za raspravu sa obrazloženjem da su „dostavljene činjenice i dokazi dovoljno jasni“ i dao za pravo podnosiocima zahteva, sa izuzetkom dvoje od njih, i utvrdilo da su bili diskriminisani, pa se stoga isti moraju uvrstiti

na konačni spisak Kosovske agencije za privatizaciju. Postupajući na osnovu žalbe Kosovske agencije za privatizaciju protiv te presude, Žalbeno veće je u avgustu 2019. godine donelo osporenu presudu, kojom je usvojilo žalbu Kosovske agencije za privatizaciju i preinačilo presudu Specijalizovanog veća, uklonivši *“sa spiska korisnik 20% od procesa privatizacije DP “Agimi” Đakovica”* sve podnosiocima zahteva. Ovu presudu su podnosioci zahteva osporili pred Sudom, navodeći, između ostalog, da je ista doneta u suprotnosti sa članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] iz razloga što je Žalbeno veće preinačilo presudu Specijalizovanog veća (i) bez rasprave; (ii) bez dovoljnog obrazloženja; (iii) uz proizvoljno tumačenje zakona; i (iv) uz povredu njihovog prava na suđenje u razumnom roku.

59. Prilikom ocene navoda podnosioca zahteva u tim slučajevima, Sud se fokusirao na one koji se odnose na izostanak rasprave pred Posebnom komorom Vrhovnog suda. Sud je nakon primene gore navedenih načela ustanovljenih sudskom praksom ESLJP-a, utvrdio da je osporena presuda, odnosno presuda [AC-I-13-0181-A0008] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda od 29. avgusta 2019. godine doneta u suprotnosti sa garancijama sadržanim u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koje se odnose na pravo na raspravu, između ostalog, (i) da činjenica da podnosioci zahteva nisu tražili raspravu pred Žalbenim većem ne podrazumeva njihovo odricanje od ovog prava, niti oslobađa Žalbeno veće od obaveze da na sopstvenu inicijativu ispita nužnost održavanja rasprave; (ii) da je podnosiocima zahteva uskraćeno pravo na raspravu na oba nivoa Posebne komore Vrhovnog suda; (iii) da Žalbeno veće nije razmatralo *“isključivo pravna pitanja ili pitanja visokotehničke prirode”*, kao pitanja na osnovu kojih su mogle postojati *“izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave”*; (iv) da je Žalbeno veće zapravo razmatralo *“činjenična i pravna”* pitanja, kao pitanja čije ispitivanje, u principu, zahteva održavanje rasprave; i (v) da Žalbeno veće nije obrazložilo *“odustajanje od usmene rasprave”*. Sud, takođe, podseća da je ista načela i utvrđenja primenio i ustanovio u još tri presude u slučajevima bivšeg preduzeća „Agimi“, kojima je utvrdio povredu člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, kao rezultat neodržavanja rasprave na nivou Žalbenog veća PKVS.

(ii) Primena prethodno izloženih načela na okolnosti konkretnog slučaja

60. Sud najpre podseća da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, član 6. EKLJP, u principu, garantuje održavanje rasprave najmanje na jednom nivou odlučivanja. Ona je, u principu, (i) nužna ako prvostepeni sud ima isključivu nadležnost za donošenje odluke o činjeničnim i pravnim pitanjima; (ii) nije nužna u drugom stepenu ako je rasprava održana u prvom stepenu, i pored činjenice da takvo utvrđenje zavisi od karakteristika konkretnog slučaja, na primer, ako drugi stepen odlučuje i o činjeničnim i o pravnim pitanjima; i (iii) nužna u drugom stepenu ako ista nije održana u prvom stepenu u slučajevima kada drugi stepen ima punu nadležnost za ispitivanje odluke prvog stepena i u odnosu na činjenična i na pravna pitanja. Izuzetak od ovih slučajeva se, u principu, pravi samo ako *“postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave”*, i koje je ESLJP, kao što je prethodno objašnjeno, kroz svoju sudsku praksu definisao kao slučajeve koji se odnose isključivo na pravna pitanja ili su visokotehničke prirode.
61. Međutim, sagledavajući celokupan sudski postupak konkretnog zahteva, očigledno je da podnositelj u trenutku podnošenja žalbe Specijalnom veću PKVS, nije tražio održavanje javne rasprave što bi predstavljalo i suđenje u prvom nivou. U tom delu sudskog postupka Specijalno veće PKVS je zahtev podnosioca odbilo bez sazivanja javne rasprave primenjujući odredbe člana 72, stava 11 Zakona o PKVSK-a (br. 06 L-086), zaključujući

pri tome da se "Odluka izdaje bez održavanja sudskog ročišta jer su činjenice i dokazi koji se nalaze u predmetu dovoljno jasni..."

62. Sud nalazi da je isti pristup zauzelo i Žalbeno veće PKVS, koje je takođe bez sazivanja javne rasprave žalbu podnosioca zahteva odbilo.
63. Imajući u vidu ovaka ishod postupka kako pred Specijalnim većem PKVS tako i Žalbenim većem PKVS, postavlja se pitanje, da li se podnosilac zahteva na bilo koji način odrekao prava na javnu raspravu pred većima Posebne komore, ili su upravo oba veća Posebne komore napravili proceduralni propust time što su zanemarili prava podnosioca zahteva pri čemu su doneli presude u oba nivoa, a da pri tome nisu održali javnu raspravu, što bi pod određenim okolnostima dovelo do povrede prava podnosioca zahteva garantovana članom 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP.
64. U cilju dobijanja adekvatnog odgovora, Sud će daljom analizom, utvrditi, da li se podnosilac zahteva odrekao prava na raspravu, ili je on u nekom delu sudskog postupka izneo takav zahtev nekom od veća PKVS. Ako se ispostavi da je odgovor na ovo pitanje negativan, tada Sud, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, mora da oceni da li u okolnostima konkretnog slučaja "postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave" na oba stepena odlučivanja, pred Specijalnim većem PKVS i Žalbenim većem PKVS, respektivno. Sud će ovu procenu sprovesti oslanjajući se i na načela ustanovljena presudom Velikog veća *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugaliје*.

a) Pravo na javnu raspravu

Da li se podnosilac zahteva odrekao prava na raspravu pred Specijalnim većem PKVS

65. S tim u vezi, Sud prvo podseća da podnosilac zahteva svojom individualnom žalbom podnetoj Specijalnom veću PKVS, nije izričito tražio da se održi javna rasprava u prvom nivou sudskog postupka, odnosno u postupku pred Specijalnim većem PKVS, i to bi se na neki način moglo smatrati da se se on „doborvoljno odrekao prava“ na javnu raspravu u prvom nivou suđenja, mada i ako je više nego razumljivo i očigledno, da je on kao i sve stranke u postupku kada podnosu tužbene zahteve imaju očekivanja da će nadležni sud sazvati javnu sednicu na kojoj bi se raspravljalo, kako o činjeničnim okolnostima slučaja tako i o pravnim, a što svakako predstavlja legitimno očekivanje svake stanke.
66. Tačnije, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, u okolnostima predmeta u kojima stranke nisu tražile da se održi rasprava u prvom nivou suđenja, kao što je slučaj podnosioca zahteva, ESLJP, između ostalog, ceni da li se izostanak takvog zahteva može smatrati prećutnim odricanjem podnosioca od prava na raspravu. Naime, izostanak zahteva za raspravu, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, nikada nije jedini faktor koji determiniše nužnost održavanja rasprave. U svim slučajevima, to da li izostanak zahteva za raspravu oslobađa sud obaveze održavanja rasprave, zavisi od (i) specifičnosti primenljivog zakona; i (ii) okolnosti predmeta (vidi, slučaj ESLJP-a *Göç protiv Turske*, citirane u tekstu iznad, stav 46). Sud će u nastavku oceniti ove dve kategorije pitanja.
67. Konkretnije, u slučajevima kada dotična stranka nije podnela zahtev za raspravu, ESLJP je ocenio da se izostanak takvog zahteva može smatrati prećutnim odricanjem od rasprave, uvek u svetlu primenljivog zakona i okolnosti određenog slučaja. Na primer (i) predmet *Miller protiv Švedske* (presuda od 6. maja 2005. godine), u kojem dotična podnositeljka nije tražila održavanje rasprave na apelacionom nivou, već je tražila održavanje rasprave u prvom stepenu, rezultirao je utvrđenjem ESLJP-a da je zahtev za raspravu podnet u

“najprikladnijoj fazi postupka” i sledstveno tome, ESLJP je naglasio da se ne može utvrditi da se stranka prećutno odrekla zahteva za raspravu. Pored toga, u kombinaciji sa zaključkom da su na apelacionom nivou razmotrena i činjenična i pravna pitanja i da shodno tome priroda pitanja koja se razmatraju nije bila isključivo pravne ni tehničke prirode, ESLJP je utvrdio da ne postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave i utvrdio povredu člana 6. EKLJP (vidi predmet ESLJP-a *Miller protiv Švedske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 28-37); takođe (ii) u predmetu *Salomonsson protiv Švajcarske* (presuda od 12. februara 2003. godine), u kojem dotični podnosilac nije tražio održavanje rasprave ni na jednoj od instanci, iako je utvrdio da se za dotičnog podnosioca može smatrati da se prećutno odrekao prava na raspravu (vidi stav 35. predmeta *Salomonsson protiv Švajcarske*), ESLJP je ipak utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je zaključio da u okolnostima konkretnog slučaja ne postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave, a posebno kada se ima u vidu da je apelacioni nivo razmatrao i činjenična, a ne samo pravna pitanja (vidi predmet ESLJP-a *Salomonsson protiv Švajcarske*, citiran u tekstu iznad, stavovi 36-40).

68. Prvo, što se tiče specifičnosti primenljivog zakona, odnosno Zakona i Aneksa Zakona o PKVS-u, Sud podseća da na osnovu člana 64. Aneksa Zakona o PKVS-u, “Žalbeno veće [...] odlučuje o tome da li da održi jedno ili više usmenih rasprava povodom odnosne žalbe”, na osnovu sopstvene inicijative ili na pismeni zahtev stranke. Član 69. (Usmeni žalbeni postupak) Zakona br. 06/L-086 o PKVS, istog je sadržaja. Na osnovu ovih odredbi, Sud je presudama u slučajevima bivšeg preduzeća “Agimi”, ocenio da održavanje rasprave ne zavisi nužno od zahteva stranke. Na osnovu primenljivih odredbi, dužnost je takođe nadležnog veća da na sopstvenu inicijativu oceni da li okolnosti slučaja zahtevaju održavanje rasprave. Pored toga, izvan nadležnosti Specijalizovanog veća, na osnovu člana 60. (Sadržaj žalbe) i člana 65. (Podnošenje novih dokaza) Aneksa Zakona o PKVS, Žalbeno veće takođe ima nadležnost da ocenjuje kako pravna tako i činjenična pitanja i samim tim ima punu nadležnost da oceni način na koji je niži organ, odnosno Specijalizovano veće, ocenilo činjenice.
69. Drugo, što se tiče okolnosti slučaja, Sud podseća da sudska praksa ESLJP-a naglašava da se izostanak zahteva za raspravu i ocena da li ova činjenica može rezultirati utvrđenjem da se dotična stranka prećutno odrekla prava na raspravu, mora ceniti u celini specifičnosti postupka, a ne kao jedini argument, kako bi se utvrdilo da li je izostanak rasprave rezultirao povredom člana 6. EKLJP ili nije (vidi slučajeve Suda koji se odnose na bivše preduzeće „Agimi“ KI145/19, KI145/19, KI146/19, KI147/19, KI149/19, KI150/19, KI151/19, KI152/19, KI153/19, KI154/19, KI155/19, KI156/19, KI157/19 i KI159/19, podnosilac zahteva Et-hem Bokshi i drugi, citirane u tekstu iznad, stav 62).
70. Sud podseća da je ESLJP u predmetu *Göç protiv Turske*, utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave, odbijajući navode Turske vlade (i) da je predmet jednostavan i da se može brzo obraditi samo na osnovu spisa predmeta, posebno zbog toga što dotični podnosilac nije žalbom tražio dostavljanje novog dokaza; i (ii) jer dotični podnosilac nije tražio da se održi rasprava (za činjenice predmeta vidi stavove 11 do 26 predmeta ESLJP-a *Göç protiv Turske*). Prilikom razmatranja datog predmeta i nakon ocene da li u okolnostima slučaja postoji neka izuzetna okolnost koji bi opravdala izostanak rasprave, ESLJP je utvrdio povredu stava 1. člana 6. EKLJP, navodeći, između ostalog (i) da uprkos činjenici da dotični podnosilac nije podneo zahtev za raspravu, iz okolnosti predmeta ne proizilazi da bi takav zahtev imao bilo kakvih izgleda za uspeh; pored toga (ii) da se ne može smatrati da se dotični podnosilac odrekao svog prava na raspravu usled toga što nije tražio istu pred apelacionim sudom iz razloga što on nije imao punu nadležnost za utvrđivanje

iznosa naknade; (iii) da dotičnom podnosiocu nije pružena prilika da bude saslušan ni pred nižom instancom koja je imala nadležnost kako za ocenu činjenica tako i zakona; i (iv) da je suštinsko pitanje, u okolnostima ovog predmeta, to da li se dotičnom podnosiocu mora osigurati rasprava pred sudom koji je odgovoran za utvrđivanje činjenica predmeta (za obrazloženje predmeta, vidi stavove 43 do 52 predmeta *Gőç protiv Turske*).

71. Sledstveno tome, pozivajući se na činjenične i pravne okolnosti predmeta *Gőç protiv Turske* i upoređujući iste sa činjeničnim i pravnim okolnostima podnosioca zahteva, Sud podseća da je Specijalno veće PKVS odustalo od održavanja rasprave iz razloga što su činjenice i argumenti izneti u pismenoj formi bili dovoljno jasni da se radi o zahtevu koji je izvan vremenskog roka zbog činjenice da je podnosilac zahteva po prvi put zahtev za izmirenjem duga podneo tek 21. oktobra 2006. godine pri Organu za likvidaciju KAP-a.
72. Konkretnije, Sud nalazi da je Specijalno veće PKVS, umestio zakazivanja javne rasprave, gde bi se sagledale sve okolnosti slučaja, ono zauzelo čisto formalistički pristup u sagledavanju slučaja podnosioca zahteva, pri tome primenjujući odredbe "člana 72, stava 11 Zakona o PKVSK-a (br. 06 L-086), u vezi sa član 374. Zakona o obligacionim odnosima (gore citiranog) zaključujući da se "Odluka izdaje bez održavanja sudskog ročišta jer su činjenice i dokazi koji se nalaze u predmetu dovoljno jasni, s toga sudija pojedina ne očekuje da se ročište doneti više informacija i argumenata u smislu člana 72, stava 11 Zakona o PKVSK-a (br. 06 L-086)".
73. U stavari, Sud nalazi da je Specijalno veće PKVS, donelo odluku da odustane od javne rasprave jer su činjenice u spisima predmeta, kako je ono navelo, bile dovoljno jasne da je podnosilac zahteva podneo zahtev za kompenzaciju izvan vremenskog roka od tri godine, pri tome pozivajući se na pomenuti član 374. Zakona o obligacionim odnosima, kojim se kaze da „Međusobna potraživanja pravnih lica iz ugovora o prometu robe i usluga kao i potraživanja naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima, zastarevaju za tri godine“.
74. Specijalno veće PKVS je dakle, bez održavanje javne sednice zaključilo sledeće; **i)** da su ugovorne obaveze prema podnosiocu zahteva nastale decembra 1997. godine, **ii)** da je Vremenski rok za koji je tužilac potraživao dug, istekao decembra 2000. godine, **iii)** da je zahtev za kompenzacijom podnosilac podneo po prvi put 21. oktobra 2006. godine Organu za likvidaciju KAP-a, i da je on kao takav izvan vremenskog roka od 3 godine, i **iv)** da taj dug podnosilac zahteva nije nikada ranije potraživao od tuženog sudskom tužbom podnete pri nekom suda ili nekom drugom nadležnom organu.
75. Međutim takav zaključak Specijalnog veća PKVS nije u potpunosti jasan za Sud, i to ne iz razloga da je on u jezičkom smislu nerazumljiv, već iz razloga što on nije pružio objašnjenje zašto smatra da navod podnosioca zahteva, „da je on 1998 godine podneo tužbeni zahtev kojim je prekinuo rok zastarevanja“, nije pravno valjan navod koji kao takav zahteva ili ne zahteva održavanje javne raspravne sednice.
76. U takvim okolnostima, Sud ne može da utvrdi da se izostanak zahteva podnosilaca za održavanje rasprave na nivou Specijalnog veća PKVS, može smatrati njegovim prećutnim odricanjem prava na raspravu iz razloga što na osnovu nepobitnih tvrdnji i materijalnih dokaza iz spisa predmeta, očigleno je da je on imao realna očekivanja da će Specijalno veće PKVS, kao nadležni sud sazvati javnu sednicu kako bi se otklonile sve sumnje u vezi sa rokom zastarelosti zahteva.

Da li se podnosilac zahteva odrekao prava na raspravu pred Žalbenim većem PKVS

77. Dalje, Sud je takođe analizirao i postupak pred Žalbenim veće PKVS u cilju utvrđivanja da li se podnosilac zahteva odrekao prava na raspravu pred ovim većem kao drugostepenim sudom, koje bi trebalo da, poštujući garancije člana 31 Ustava ispravi propuste ako su načinjeni od strane prvostepenog suda. U tom kontekstu Sud zapaža da je podnosilac zahteva izjavio žalbu Žalbenom veću PKVS, na rešenje Specijalnog veća PKVS. U svojoj žalbi, podnosilac zahteva je naveo, da je Specijalno veće PKVS, *i) nije obrazložio podnošenja tužbe pri Okružnom privrednom sudu u Prištini od strane tužioca dana 26.11.1998. god., koji je dostavljen tom sudu preporučenom poštom dana 26.11.1998. god., a koja je činjenica za prekid roka zastarelosti.* *ii) da sud nije održao sudsku sednicu za saslušanje navoda stranaka ili pružanja dokaza koji bi uticali na pravično odlučivanje u vezi sa tužbenim zahtevom tužioca.* *iii) da je Sud ne sazivanjem sudske rasprave, povredio osnovno načelo stranke da bi se izjasnio u sudskom postupku [...] čime je povredio i ljudska prava u vezi sa pravom da se njegova stvar pravično, javno i u razumnom vremenskom roku sasluša (član 6. Evropske konvencije za ljudska prava).*
78. Dakle, Sud nalazi da su od tri glavna žalbena navoda podnosioca zahteva podignuta pred Žalbenim većem PKVS, dva u neposrednoj vezi za žalbom u vezi sa neodržavanjem javne rasprave pred Specijalnim većem PKVS, pri čemu je podnosilac svojim argumentima, nedvosmisleno obrazložio potrebu za javnim održavanjem raspravne sednice. Shodno tome očigledna je bila namera podnosioca zahteva da upravo tokom javne raspravne sednice koja nije održana pred Specijalnim većem PKVS, on dobije mogućnost da tokom raspravne sednice pred Žalbenim većem PKVS, iznese svoje argumente u vezi sa pogrešnim zaključkom od strane prvostepenog suda, *“da on nikada ranije nije podneo zahtev za naplatu duga”*, kao i da čuje stavove Žalbenog veća PKVS po tom navodu. Imajući to u vidu ne može se reći da podnosilac zahteva nije pokrenuo pitanje održavanja javne rasprave ili, da se on dobrovoljno odrekao prava na javnu raspravu. Šta više, koliko jasno idu žalbeni navodi podnosioca u tom pogledu da se videti i na osnovu iznetog navoda u podnetoj žalbi Žalbenom veću PKVS kome stoji:
- „Ovlašćeni tužioca predlaže Žalbenom veću Specijalne komore Vrhovnog suda u Prištini da povodom razmatranja žalbe u smislu člana 190., stav 4. ZPP, da održi sudsku sednicu zbog pravičnog utvrđivanja činjeničnog stanja“.*
79. Imajući to u vidu, Sud ovaj zahtev podnosioca za održavanjem javne sednice pred Žalbenim većem PKVS, nalazi veoma jasnim, koji kao takav iziskuje da on bude tretiran od strane drugostepenog veća PKVS.
80. Međutim, na osnovu sadržaja presude [AC-I-19-0213] Žalbenog veća PKVS, proizilazi da se ono oglušilo o zahtevu podnosioca zahteva, šta više, ne samo da ono nije sazvalo raspravnu sednicu i time otklonilo propust Specijalnog veća PKVS, ono je otišlo daleko da u obrazloženju svoje presude prosto ignoriše ovaj zahtev podnosioca do te mere da ga u presudi uopšte ne navodi, a samim tim i ne obrazlaže, očigledno smatrajući ga nevažnim.
81. Dakle, Sud nalazi da je Žalbeno veće PKVS odlustalo od održavanju javne rasprave, i pored jasnog zahteva podnosioca, pri tome celokuno obrazloženje u presudi [AC-I-19-0213] zasniva na zakonskim odredbama, koje samo u proceduralnom smislu opravdavaju njegov zaključak da se radi o zastarelosti potraživanja, pri tome ne odgovarajući na glavne navode podnosioca koji je izričito zahtevao održavanje javne rasprave zbog propusta Specijalnog veća PKVS.

82. Imajući u vidu navedeno, Sud smatra da nema potrebe da se dalje bavi utvrđivanjem da li se podnosilac zahteva odrekao javne raspave pred Žalbenom većem PKVS, kada je više nego očigledno da je njegova namera u podnešenoj žalbi bila upravo održavanje javne rasprave, a što se veoma jasno vidi iz spisa predmeta.
83. Ono što Sud nalazi kao zajedničku karakteristiku konkretnog sudskog postupka koji je vođen u dva nivoa, jeste ta što, (i) podnosiocu zahteva nije pružena prilika da budu saslušan pred Specijalnim većem PKVS, koje je nadležno za ocenu činjenica i zakona; (ii) da podnosiocu zahteva nije pružena prilika da bude saslušan ni pred Žalbenim većem PKVS, i ako je to podnosilac zahteva izričito tražio, (iii) da Žalbeno veće PKVS, nije ni u suštinskom smislu uzelo u obzir i obradilo navode podnosioca zahteva po pitanju njegovog zahteva za održavanjem javne rasprave.

b) Da li u okolnostima konkretnog slučaja postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave pred Specijalnim većem PKVS i Žalbenim većem PKVS

84. Sud ponovo podseća da na osnovu sudske prakse ESLJP-a, stranke imaju pravo na raspravu najmanje na jednoj instanci. Ta instanca je uglavnom prva instanca i ona koja ima nadležnost da odlučuje i o činjeničnim i o pravnim pitanjima. U tom kontekstu, kada je u pitanju obaveza održavanja rasprave pred sudovima druge ili treće instance, sudska praksa ESLJP-a ukazuje da se izostanak rasprave može opravdati na osnovu posebnih karakteristika datog slučaja pod uslovom da je rasprava održana u prvom stepenu. U principu, ako je rasprava održana u prvom stepenu, za postupke pred apelacionim sudovima, koji obuhvataju samo pravna, a ne i činjenična pitanja, može se smatrati da su u saglasnosti sa garancijama sadržanim u članu 6. EKLJP iako rasprava nije održana u drugom stepenu. Naime, izuzetak od prava na raspravu su samo oni predmeti u kojima je utvrđeno da postoje "izuzetne okolnosti koje opravdaju izostanak rasprave". Ove okolnosti, kao što je prethodno objašnjeno, sudska praksa ESLJP-a je klasifikovala kao predmete koji su povezani sa "pitanjima isključivo pravne ili visokotehničke prirode".
85. Na primer, ESLJP je predmete koji se odnose na socijalno osiguranje uglavnom klasifikovao kao pitanja tehničke prirode, u kojima rasprava nije nužno potrebna. Naravno, postoje izuzeci od ovog pravila. U svakom slučaju se razmatraju konkretne okolnosti predmeta. Na primer, ESLJP nije utvrdio povredu u predmetima *Schuler-Zraggen protiv Švajcarske* i *Dory protiv Švedske*, ali je utvrdio povredu u predmetima *Miller protiv Švedske* i *Salomonsson protiv Švajcarske*, iako su svi ovi predmeti bili povezani sa pitanjima socijalnog osiguranja.
86. Na sličan način ESLJP postupa i u onim slučajevima u kojima su pitanja pred nadležnim sudom isključivo pravna, i ne sadrže ocenu spornih činjenica. Na primer, u predmetu *Saccoccia protiv Austrije* (presuda od 18. decembra 2008. godine), ESLJP nije utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žalio dotični podnosilac nisu obuhvatala činjenična pitanja, već samo ograničena pitanja pravne prirode (*Saccoccia protiv Austrije*, citiran u tekstu iznad, stav 78), a u predmetu *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2) (presuda od 19. februara 1998. godine), ESLJP je takođe utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žalio dotični podnosilac nisu obuhvatala ni pravna niti činjenična pitanja (vidi predmet ESLJP-a *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2), citiran u tekstu iznad, stav 49).

87. Suprotno tome, u drugim slučajevima u kojima je ESLJP utvrdio da predmeti pred nadležnim sudovima sadrže i činjenična i pravna pitanja, on nije utvrdio da postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdale izostanak rasprave. Na primer, u predmetu *Malhous protiv Češke Republike* (presuda od 12. jula 2001. godine), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da pitanja zbog kojih se žali dotični podnosilac ne sadrže samo pravna, već i činjenična pitanja, odnosno ocenu da li je niži organ pravilno ocenio činjenice (vidi predmet ESLJP-a *Malhous protiv Republike Češke*, citiran u tekstu iznad, stav 60). Na isti način, u predmetu *Koottummel protiv Austrije* (presuda od 10. decembra 2009. godine), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP zbog izostanka rasprave jer je utvrdio da se pitanja pred njim ne mogu kvalifikovati kao pitanja isključivo pravne ili tehničke prirode koja bi se mogla sastojati u izuzetnim okolnostima koje bi opravdale izostanak rasprave (vidi predmet ESLJP-a *Koottummel protiv Austrije*, citiran u tekstu iznad, stavovi 20 i 21).
88. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud prvo podseća da Specijalno veće PKVS, i ako ima obavezu da odlučuje o činjeničnim i pravnim pitanjima, ono to očigledno nije učinilo, i to iz razloga što je propustilo da sazove javnu sednicu kako bi se prvo utvrđivale sve činjenične okolnosti, a samim tim i odlučivalo o pravnim pitanjima. U kontekstu navedenog, Sud podseća da takođe i Žalbeno veće PKVS ima nadležnost da se bavi kako činjenicama tako i pravnim pitanjima. Na osnovu stava 11. člana 10. (Presude, odluke i žalbe) Zakona br. 04/L-033 o Specijalnoj komori Vrhovnog suda Kosova o pitanjima koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju (u daljem tekstu: Zakon o PKVS) i stava 4. člana 64. (Usmeni žalbeni postupak) i člana 65. (Podnošenje novih dokaza) Aneksa Zakona o PKVS, stranke, između ostalog, imaju mogućnost da ulože žalbe Žalbenom veću i u odnosu na pravna i na činjenična pitanja, uključujući i mogućnost da se podnesu novi dokazi.
89. U prilog ovom utvrđenju, Sud podseća da je presudom ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala*, konkretno utvrđeno da je rasprava nužna u okolnostima koje obuhvataju potrebu za razmatranjem pravnih i činjeničnih pitanja, uključujući i predmete u kojima je potrebna ocena da li su niži organi pravilno ocenili činjenice. Ovo posebno važi u okolnostima u kojima rasprava nije održana ni pred nižom instancom, kao što je slučaj u okolnostima konkretnog predmeta.
90. Naime, ESLJP je u određenim predmetima utvrdio povredu člana 6. EKLJP kada rasprava nije održana pred sudom apelacione nadležnosti, čak ni onda kada je rasprava održana na nižoj instanci, uprkos tome što je ocena nužnosti rasprave na apelacionom nivou manje rigorozna onda kada je rasprava održana u prvom stepenu. Na primer, u presudi *Helmers protiv Švedske*, ESLJP je razmotrio slučaj u kojem je dotičnom podnosiocu omogućena rasprava u prvom stepenu, ali ne i na apelacionom nivou, a koji je imao nadležnost da ocenjuje i zakon i činjenice u okolnostima datog slučaja. U tom slučaju, ESLJP je ponovo naglasio (i) da garancije sadržane u članu 6. EKLJP, ne jamče nužno raspravu na apelacionom nivou, ako je ona održana u prvom stepenu; i (ii) da prilikom donošenja ove odluke, nadležni sud mora takođe uzeti u obzir i potrebu za ekspeditivnom obradom predmeta kao i pravo na suđenje u razumnom roku. Međutim, stavljajući naglasak na činjenicu da takvo utvrđenje zavisi od prirode pitanja koja sadrži određeni predmet i potrebu za postojanjem izuzetnih okolnosti kako bi se opravdao izostanak rasprave, ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP (za relevantno obrazloženje predmeta, vidi stavove 31 do 39 predmeta *Helmers protiv Švedske*).
91. Na kraju, Sud takođe naglašava činjenicu da Žalbeno veće PKVS nije obrazložilo njeno "odustajanje od rasprave", i pored činjenice što je podnosilac zahteva nju izričito zahtevao,

pri tome pozivajući se na član 190.4 ZPP, kojim je na konkretan način precizirano, da „*Drugostepeni sud može da zakaže razmatranje stvari i kada oceni da u cilju pravednog konstatovanja faktičkog stanja trebaju se ponovo uzeti svi ili neki od dokaza izvođenih na prvostepenom sudu.*“ Suprotno tome, predmetna presuda [AC-I-19-0213], ne sadrži nikakvo dodatno objašnjenje u vezi sa odlukom Žalbenog veća PKVS da „*odustane od rasprave*“. Ono što osporena presuda Žalbenog veća PKVS sadrži, jeste obrazloženje koje je isključivo zasnovano na zakonskim odredbama zakona o Obligacionim odnosima (primenljivim u trenutku nastanka duga) čijom se primenom opravdava zaključak kako Specijalnog veća PKVS, tako i Žalbenog veća PKVS, da se radi o zastarevanju potraživanja. Šta više, da zaključak Žalbenog veća PKVS jos više nerazumljivo, pokazuje i deo obrazloženja u presudi, u kome se ono poziva na član 387. Zakona o obligacionim odnosima, pri tome navodeći da „*tuženi (podnosilac zahteva) nije dao neku pismenu izjavu za priznanje duga, ili isti nije preduzeo neku drugu posrednu radnju za priznavanje duga, određeno po navedenom zakonskom odredbom, stoga u slučaju ovog žalioaca nema prekida zastarevanja.*“ pri tome ne osvrćući se na navod podnosioca zahteva da u spisima predmeta postoji dokaz, da je on preduzeo proceduralne radnje 1998, godine, čime je on i osporio zaključak Specijalnog veća PKVS u momentu podnošenja zahteva za ispatu duga, kao i u trenutku podnošenja žalbe Žalbenom veću PKVS.

92. Upravo u prilog tome, Sud naglašava da se na osnovu sudske prakse ESLJP-a, prilikom ocene navoda koji se odnose na izostanak rasprave, mora razmotriti i da li je odbijanje da se održi takva rasprava opravdano. Na primer u predmetu ESLJP-a Põnkä protiv Estonije (presuda od 8. novembra 2016. godine), u kojem se radilo o vođenju pojednostavljenog postupka (rezervisanog za sporove male vrednosti), ESLJP je utvrdio povredu člana 6. EKLJP jer nadležni sud nije opravdao izostanak rasprave (vidi predmet ESLJP-a Põnkä protiv Estonije, citiran u tekstu iznad, stavovi 37-40). Takođe, u predmetu ESLJP-a Mirovni Inštitut protiv Slovenije, citiranom u tekstu iznad, ESLJP je utvrdio povredu 6. EKLJP, između ostalog, i zbog toga što dotični sud nije naveo obrazloženje o neodržavanju rasprave (vidi predmet ESLJP-a Mirovni Inštitut protiv Slovenije, citiran u tekstu iznad, stav 44). U kontekstu nepostojanja obrazloženja o neodržavanju rasprave, ESLJP je svojom sudskom praksom dosledno naglašavao, između ostalog, da se usled nepostojanja obrazloženja o nužnosti održavanja rasprave, višem sudu onemogućava da oceni da li je takva mogućnost jednostavno zaobidena ili koji su argumenti na osnovu kojih je sud zaobišao takvu mogućnost u odnosu na okolnosti koje pokreće određeni predmet (vidi, predmet ESLJP-a Mirovni Inštitut protiv Slovenije, stav 44 i tu korišćene reference).
93. Prema tome, i u zaključku, Sud, uzimajući u obzir (i) da činjenica da podnosilac zahteva nije izričito tražio održavanje rasprave na nivou Specijalnog veća PKVS, ne znači da se on prećutno odrekao ovog prava, (ii) da uprkos konkretnom zahtevu podnosioca zahteva za raspravu pred Žalbenim većem PKVS, ista nije održana i da su samim tim standardi koji se primenjuju na nužnost održavanja rasprave pred Žalbenim većem PKVS rigorozniji jer, u principu, stranke imaju pravo na raspravu najmanje pred jednom sudskom instancom; (iii) da se pitanja koja su na razmatranju pred Žalbenim većem PKVS ne mogu kvalifikovati ni kao isključivo pravna pitanja, niti kao pitanja tehničke prirode, već naprotiv, kao pravna i činjenična pitanja; (iv) da Žalbena veća PKVS nije ocenilo navode podnosioca zahteva a samim tim nije obrazložilo „*odustajanje od rasprave*“; (v) da Žalbena veća PKVS nije obrazložilo „*postojanje izuzetnih okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*“. Shodno tome, osporena presuda [AC-I-19-0213] Žalbenog veća Posebne komore Vrhovnog suda Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku agenciju za privatizaciju od 16. marta 2022. godine, doneta je u suprotnosti sa garancijama sadržanim u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.

94. Sud na kraju takođe naglašava da, s obzirom na to da je već utvrdio da osporena presuda Žalbenog veća PKVS nije u saglasnosti sa članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP zbog izostanka rasprave, smatra da nije potrebno razmatrati ostale navode podnosioca zahteva. Odgovarajuće navode podnosioca zahteva mora da razmotri Žalbeno veće PKVS u skladu sa nalazima ove presude. Pored toga, s obzirom na to da Žalbeno veće PKVS ima punu nadležnost za razmatranje osporenih odluka Specijalnog veća PKVS, na osnovu primenljivih zakona o PKVS-u, isto ima mogućnost da u drugom stepenu ispravi izostanak rasprave u prvom stepenu.
95. Zaključak Suda o povredi člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, se u okolnostima konkretnog slučaja odnosi isključivo na izostanak rasprave, kao što je objašnjeno u ovoj presudi i ni na koji način se ne odnosi na i ne prejudicira rezultat merituma slučaja.

Zaključak

96. Sud je, u okolnostima ovog slučaja, ocenio navode podnosioca zahteva u vezi sa izostankom rasprave, kao pravom koje je, prema objašnjenjima ove presude, zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP.
97. Prilikom ocene predmetnih navoda, Sud je prvo izložio opšta načela koja proizilaze iz njegove sudske prakse i sudske prakse ESLJP-a, u pogledu prava na raspravu, objašnjavajući okolnosti u kojima je ona nužna, na osnovu, između ostalog, presude Velikog veća ESLJP-a *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugaliје*. Sud je, između ostalog, objasnio (i) da izostanak zahteva stranke za raspravu ne znači nužno odricanje od takvog prava i da ocena uticaja izostanka takvog zahteva zavisi od specifičnosti zakona i posebnih okolnosti slučaja; i (ii) da stranke, u principu, imaju pravo na raspravu na najmanje jednom nivou nadležnosti, osim ako ne “*postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*”, a koje su, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, u principu, povezane sa slučajevima u kojima se razmatraju “*isključivo pravna pitanja ili pitanja visokotehničke prirode*”.
98. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud je utvrdio (i) da činjenica da podnosilac zahteva nije tražio raspravu pred Specijalnim vecem PKVS ne podrazumeva njihovo odricanje od ovog prava, ii) da je podnosilac zahteva izričito zahtevao održavanje javne rasprave, pred Žalbenim vecem PKVS, čime se stvara obaveza da ono ispita nužnost održavanja rasprave; (ii) da je podnosiocu zahteva uskraćeno pravo na raspravu na oba nivoa Veća PKVS-a; (iii) da Žalbeno veće PKVS nije razmatralo “*isključivo pravna pitanja ili pitanja visokotehničke prirode*”, kao pitanja na osnovu kojih su mogle postojati “*izuzetne okolnosti koje opravdavaju izostanak rasprave*”; (v) da Žalbeno veće PKVS nije obrazložilo zašto je odustalo od zahteva za održavanjem rasprave iako je to bio glavni navod podnosioca. Imajući u vidu sve ove okolnosti i ostala obrazloženja data u ovoj presudi, Sud je utvrdio da je osporena presuda, odnosno presuda [AC-I-19-0213] Žalbenog veća PKVS, od 16. marta 2022. godine doneta u suprotnosti sa garancijama sadržanim u članu 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP u pogledu prava na raspravu.
99. Zaključno, Sud je takođe naglasio (i) da na osnovu primenljivog zakona o PKVS-u, Žalbeno veće PKVS ima punu nadležnost da oceni odluke Specijalnog veća PKVS, i samim tim, na osnovu sudske prakse ESLJP-a, ima mogućnost ispravljanja izostanka rasprave na nivou nižeg suda, odnosno Specijalnog veća PKVS; (ii) da nema potrebe za ispitivanjem ostalih navoda podnosioca zahteva jer iste treba da razmotri Žalbeno veće PKVS u skladu sa

nalazima ove presude; i (iii) da se utvrđenje povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, u okolnostima konkretnog slučaja, odnosi samo na procesne garancije rasprave i ni na koji način ne prejudicira rezultat merituma slučaja.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.1 i 113.7 Ustava, članovima 20. i 47. Zakona i pravilom 59 (1) (a) Poslovnika, na sednici održanoj dana 25. januara 2023. godine, većinom glasova

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo u vezi sa članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o ljudskim pravima;
- III. DA PROGLASI ništavom presudu [AC-I-19-0213] Žalbenog veća PKVS, od 16. marta 2022. godine;
- IV. DA VRATI predmet Žalbenom veću PKVS, na ponovno odlučivanje u skladu sa nalazima ove presude;
- V. DA NALOŽI Žalbenom veću Posebne komore PKVS da u skladu sa pravilom 66 (5) Poslovnika, do 25. jula 2023. godine, obavesti Sud o merama koje su preduzete radi izvršenja presude Suda;
- VI. DA DOSTAVI ovu presudu stranama i, u skladu sa članom 20.4 Zakona, objavi istu u Službenom listu;
- VII. Ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Remzije Istrefi-Peci

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani